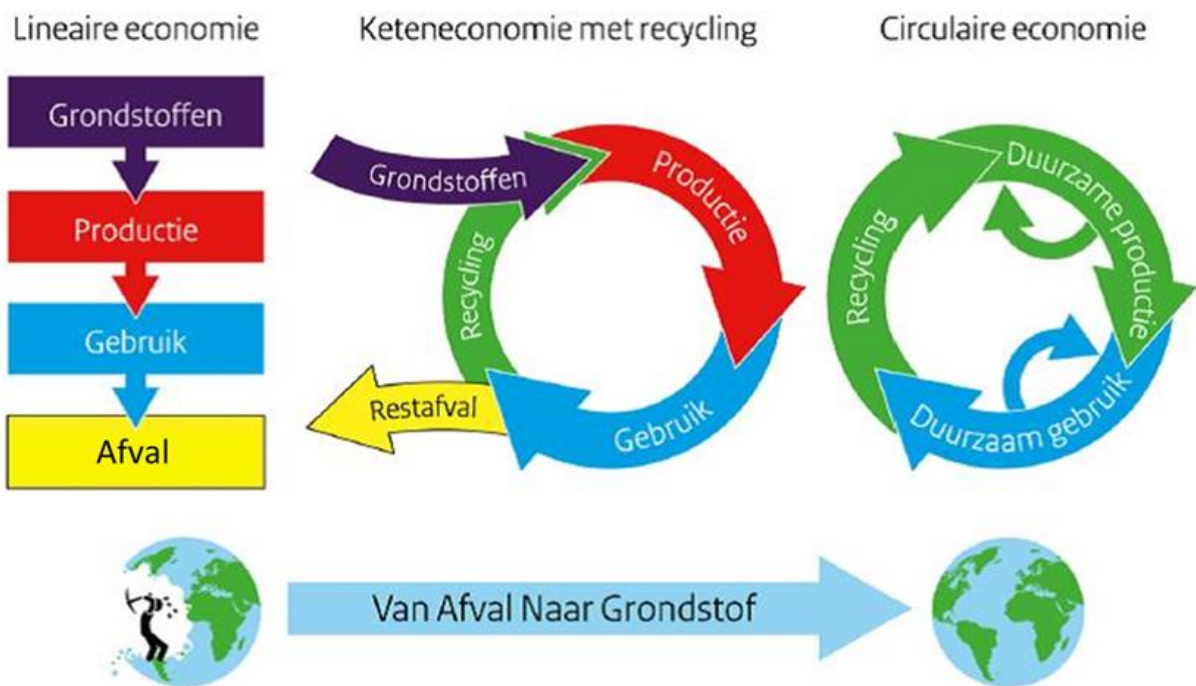

STARTNOTITIE CIRCULAIRE ECONOMIE

*Provincie Fryslân als de meest gunstige ontwikkelregio
voor de Circulaire Economie in Nederland*

Bron: RWSleefomgeving

Inhoud

Inleiding	3
Opdracht: Startnotitie Circulaire Economie	3
Hoofdstuk 1 Analyse en context	4
Definitie: Circulaire Economie	4
Wet- en regelgeving en ontwikkelingen bij gemeenten, Rijk en EU	4
Provinciale bevoegdheden en middelen/mogelijkheden	5
Relatie provinciaal beleid	5
Relatie provinciale begroting	6
Actorenanalyse	6
Hoofdstuk 2 Varianten provinciale inzet Circulaire Economie	7
Varianten provinciale inzet op circulaire economie	7
Toelichting op de Varianten	8
Voorkeursvariant	8
Bijlage 1	9

Inleiding

De transitie naar een circulaire economie is wenselijk en noodzakelijk. Actuele ontwikkelingen zoals klimaatverandering, globalisering en een toenemende wereldbevolking dwingen ons anders te denken, andere ideeën te ontwikkelen, innovatieve producten te produceren en ons consumentengedrag aan te passen. Als provincie zetten wij ons ook al geruime tijd in voor deze omwenteling. Circulaire economie is in de regio een rijdende trein die aan snelheid wint. Deze ontwikkeling werd ook toegejuicht door Prins Carlos de Bourbon de Parme tijdens de Rede van Fryslân in 2016: "Fryslân bevat alle ingrediënten om koploper te worden, maar wij mogen ons best sterker profileren op dit thema". Ons verhaal moet beter worden verteld! Wij willen nu onze positie in de 'kringloopeconomie' claimen en onze ambitie verder uitdragen. Samen met alle betrokken partijen gaan we de uitdaging aan. De provincie Fryslân als meest gunstige ontwikkelregio voor de circulaire economie in Nederland.

Opdracht: Startnotitie Circulaire Economie

De omvorming naar een economie zonder afval biedt kansen voor Fryslân. Veel partijen in de Friese samenleving leveren op dit moment al een bijdrage aan deze transitie. Ook de provincie doet al volop mee om de beweging aan te jagen. Tijdens de PS-vergadering van 9 november 2016 is gevraagd om onze inzet op circulaire economie duidelijker te verantwoorden. Deze startnotitie is daarom geen startschot voor geheel nieuw beleid; het gaat om het aanscherpen van de koers die we als provincie hebben ingezet. Wat pakken we precies aan? Waar ligt onze focus? Welke rol past daarbij? Zo kunnen we onze rol en inzet duidelijk maken aan de markt en aan onszelf. Hierdoor krijgen we ook meer samenhang in beleid en uitvoering. Op 19 april 2017 hebben wij u in een brief geïnformeerd over het proces van de startnotitie Circulaire Economie.

Wat wordt de provinciale inzet? In deze startnotitie leggen wij u drie mogelijkheden voor. In elke variant gaan wij in op de provinciale **inhoud** van circulaire economie, op de te bewandelen weg (het **proces**) en op de **rol** die de provincie zou moeten spelen. In hoofdstuk 1 worden de inhoudelijke, wettelijke en bestuurlijke kaders toegelicht. Hoofdstuk 2 gaat over de drie varianten, met een extra toelichting op de voorkeursvariant.

Hoofdstuk 1 Analyse en context

In dit hoofdstuk zetten wij uiteen wat circulaire economie inhoudt, gaan wij in op relevante wet- en regelgeving en benoemen wij de provinciale bevoegdheden. Daarnaast leggen we een relatie met het provinciaal beleid. We sluiten het hoofdstuk af met een actorenanalyse.

Definitie: Circulaire Economie

Circulaire economie is een thema dat overal ter wereld aan aandacht wint. Maar wat verstaan we er exact onder? Het Planbureau Leefomgeving spreekt van *“een economie die gericht is op het langer in de keten houden van grondstoffen en het zoveel mogelijk voorkomen van afval en schadelijke emissies naar bodem, water en lucht. In een circulaire economie zijn minder nieuwe grondstoffen nodig. Veelal is daardoor ook minder energie nodig omdat het winnen van grondstoffen en het maken van producten veel energie vragen. Belangrijke doelen in de transitie naar een circulaire economie zijn minder milieudruk en het creëren van economische kansen en grondstoffenzekerheid”*¹.

Door een explosieve vraag naar grondstoffen wordt het streven naar een circulaire economie noodzakelijk. Grondstoffen maken economieën afhankelijk en ongebreideld gebruik ervan is slecht voor het milieu. Deze opgave vraagt om een verandering in de breedste zin van het woord. Zowel sociale, technische als economische aanpassingen zijn nodig. De overgang naar een economie die in het teken staat van hergebruik is geen belemmering voor verdere economische groei, maar biedt juist kansen. Economen becijferden in 2015 dat de circulaire economie in de Europese Unie voor een economische groei van 550 miljard euro kan zorgen en 2 miljoen nieuwe banen zou kunnen opleveren.² Voor Nederland verwacht men zo'n 7,3 miljard euro groei en 80.000 banen extra. Omgerekend betekent dit een besparing van ruwweg € 1 miljard euro en 10.000 nieuwe banen voor Noord-Nederland.³

Wet- en regelgeving en ontwikkelingen bij gemeenten, Rijk en EU

De transitie naar een circulaire economie is een internationale uitdaging. Het Klimaatakkoord van Parijs richt zich op het verminderen van CO₂-uitstoot. Duurzaam en op recycling gericht produceren levert een grote bijdrage aan deze doelstelling. De Europese Commissie heeft in 2015 een actieplan opgesteld en regelgeving voorgesteld die het omzetten van afval in grondstof bevordert. Zo wordt gewerkt aan realisatie van een circulaire economie. In juni 2016 zijn de voorstellen en het actieplan vastgesteld door de Milieuraad. Nederland heeft als antwoord daarop het Rijksbrede programma circulaire economie opgesteld. Hiermee laat Nederland zien hoe zij werk maakt van het Europese beleid. Gemeenten, provincies en waterschappen onderstrepen het belang van o.a. circulaire economie voor Nederland in de onlangs gepubliceerde gezamenlijke investeringsagenda voor de kabinetsformatie 2017 'Naar een duurzaam Nederland'⁴. Hierin wordt gevraagd dat het Rijk de samenwerking continueert met decentrale overheden vanuit het rijksbrede programma 'Nederland circulair in 2050' en dat het Rijk decentrale overheden faciliteert met € 5 miljoen per jaar om met regionaal gevestigde bedrijven en burgerinitiatieven regionale strategieën te ontwikkelen voor de realisatie van een circulaire economie.

In het rapport 'Nederland Circulair in 2050' worden de mogelijke lijnen uitgezet om heel Nederland actief 'circulair' te maken. Tevens worden in het rapport succesvolle voorbeelden genoemd van zo'n recycle-economie. Vaak zijn dit echter voorbeelden die slechts gebaseerd zijn op een deel van de hergebruikgedachte en niet op de gehele keten. Fryslân is actief in die gehele keten van grondstof naar product en van product naar grondstof. Hier sluiten

¹ Planbureau Leefomgeving 2016)

² Ellen MacArthur Foundation, Growth Within: a Circular Economy Vision for a Competitive Europe, 2015.

³ TNO, Kansen voor een circulaire economie in Nederland, 11 juni 2013

⁴ IPO, VNG, Unie van Waterschappen; Investeringsagenda voor Kabinetsformatie 2017, Naar een Duurzaam Nederland, 2017

projecten aan op de praktijk. Een goed voorbeeld hiervan is Roof2Roof.⁵ De provincie Fryslân wil bedrijven, instellingen en particulieren duidelijk maken wat hun kansen en mogelijkheden zijn als zij omschakelen. Zodat zij in beweging kunnen en durven komen.

Provinciale bevoegdheden en middelen/mogelijkheden

Het aanjagen van de circulaire economie behoort niet tot de wettelijke bevoegdheden van de provincie, maar valt onder autonoom beleid. De provincie mag het doen, het is niet verplicht. Het sluit daarnaast ook aan bij een van de zeven provinciale kerntaken; het stimuleren van de regionale economie.⁶ De Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid geeft ook aan dat de overheid, als het om innovatie gaat, publieke belangen (milieu, veiligheid, etc.) moet waarborgen. Ook gunstige randvoorwaarden en een stimulerend klimaat zijn verantwoordelijkheden van de overheid. Het is haar taak om de markt en het innovatiesysteem zo te laten functioneren dat zij uitvindingen, de uitwerking daarvan en het breed toepassen van de successen, kunnen realiseren. Kortom; de overheid dient de kans op falen te beperken.

De circulaire economie biedt kansen op nieuwe verdienmodellen voor onze bedrijven. Hoewel realisatie van deze kringloopeconomie geen wettelijke taak is, draagt de provincie bij aan de tot-stand-koming ervan, in de vorm van geld en andere ondersteuning. Daarnaast, de regio dient ook als het speelveld waar zowel maatschappelijk, economisch en bestuurlijk de koers wordt bepaald. Volgens het rapport *Maakt Verschil* vanuit de Studiegroep Openbaar Bestuur (2016) moet de regionale opgave als het uitgangspunt dienen voor economische groei. Zowel regionaal, maar ook grensoverschrijdend.

In het kader van de beleidsbrief WMF hebben we een bedrag van 1,4 miljoen euro beschikbaar gesteld voor circulaire economie. Dit bedrag is geïnvesteerd in het project Closing the Loops en de realisatie van het Ecommunity park in Oosterwolde. Daarnaast zullen wij geld beschikbaar stellen uit het cofinancieringsbudget voor twee omvangrijke projecten op het gebied van circulaire economie. Dit betreft het Horizon2020-project SCREEN en het EFRO-project Circulaire Kennisontwikkeling van Vereniging Circulair Friesland.

Verder hebben wij een bijdrage voor 2017 beschikbaar gesteld, onder meer voor de organisatie van het Congres Circulaire Economie op 4 oktober aanstaande. Tijdens dit congres wordt de Noordelijke ambitie op het gebied van circulaire economie gepresenteerd. Onze provinciale ambitie draagt bij aan deze bredere noordelijke koers. Daarnaast ondersteunen wij lokale ontwikkelingen zoals de wijk- en dorpscoöperaties die projecten opstarten op het gebied van energie, voedsel, afval en zorg. Deze projecten passen goed in de 'circulaire' trend. Met onder meer de Friese grondstoffenagenda, de Energiewerkplaats en het Iepen Mienskip Fûns ondersteunen wij deze initiatieven. Goede voorbeelden zijn de Biocomposiet Fietsbrug Rytsemazyl en het fietspad van gerecycled wc-papier.

Tot slot zijn er bestaande instrumenten zoals het Fûns Skjinne Fryske Energzy (FSFE), het Doefonds, lectoraten Duurzaam Bodembeheer (Van Hall Larenstein) en Circular Plastics (NHL) en BEstart waarmee circulaire initiatieven ondersteund kunnen worden.

Relatie provinciaal beleid

Circulaire economie heeft een sterke relatie met verschillende beleidsvelden op provinciaal niveau.

⁵ Roof2Roof

⁶ IPO, de zeven kerntaken van de provincie

De focus ligt binnen ons economisch beleid op het ondersteunen van het Friese MKB in de brede zin. In de Beleidsbrief *Wurkje mei Fryslân* hebben we dit verder uitgewerkt. De maatschappelijke opgaven waar we voor staan bieden kansen voor nieuwe innovatie en bedrijvigheid. Er zijn goede mogelijkheden binnen speerpuntsectoren waarop we ons al langer richten, zoals agrofood, watertechnologie, recreatie en toerisme, duurzame energie, zorgconomie en HTSM (Hightech Systems & Materials). Maar de kansen doen zich vooral voor waar raakvlakken zijn tussen deze sectoren. Om dit innovatiepotentieel te verzilveren, is samenwerking dus van cruciaal belang. De circulaire economie kan bij uitstek het verbindende element zijn in die innovatieve samenwerking tussen sectoren. Ook bieden onze eilanden kansen om op een afgebakende geografische schaal kringlopen volledig te sluiten. De exposure hiervan (laten zien dat het kan) is met de vele jaarlijkse bezoekers groot.

In de Beleidsbrief *Duurzame Energie* hebben we vastgesteld dat het duurzaam omgaan met grondstoffen een positieve bijdrage levert aan onze doelen op het gebied van energiebesparing. Naast een bijdrage aan onze energiedoelen levert duurzaam omgaan met grondstoffen ook andere milieuvoordelen op, zoals minder uitstoot van broeikasgassen. De Friese Grondstoffenagenda (onderdeel van het provinciaal milieubeleidsplan) beoogde het sluiten van grondstoffenkringlopen. In de Beleidsbrief *Milieu* onderschrijven we het belang van een circulaire economie en blijft de Friese Grondstoffen Agenda een van de uitvoeringsthema's.

In het werkplan *Europa* lichten we toe op welke thema's wij in Fryslân een onderscheidende positie hebben waarmee we ook kans maken om Europees geld naar Fryslân te halen. Dit zijn met name de pijlers watertechnologie en (natuur inclusieve) landbouw. Circulaire economie zien we als een belangrijk doorsnijdend thema op deze twee onderwerpen. Dit is nader uitgewerkt in de beleidsbrief *Naar een Duurzame Landbouw in Fryslân* en in het Uitvoeringskader *Watertechnologie*.

Een belangrijke ontwikkeling voor de Friese ruimtelijke ordening in de komende jaren is de komst van de *Omgevingswet*. Op grond van die wet maken we de komende jaren een *Omgevingsvisie*. Die integreert alle beleid dat ruimtelijke consequenties heeft. De visie leidt tot terugdringing van de hoeveelheid beleid en het tal van regels. Het is zaak dat we in de *Omgevingsvisie* ruimte creëren (en behouden) voor de circulaire economie.

Relatie provinciale begroting

De provinciale begroting kent geen specifieke post voor circulaire economie. Binnen de begrotingsprogramma's 4 (Milieu, onderdeel Friese grondstoffenagenda) en 6 (economie, toerisme en recreatie) wordt wel gewerkt aan de circulaire economie.

Actorenanalyse

Circulaire Economie heeft betrekking op economie en maatschappij in brede zin. Iedere partij heeft een eigen inbreng, belang en positie, maar samenwerking in de gehele keten is nodig om de transitie te realiseren. Dit maakt het speelveld groot, breed en complex. Met de actorenanalyse maken we inzichtelijk welke (markt-)partijen actief zijn in de circulaire economie. We maken onderscheid tussen partijen op regionaal, nationaal en Europees/internationaal niveau. Op al deze niveaus ontwikkelt de circulaire economie zich momenteel. We brengen in kaart welke partijen beslissers zijn, welke partijen invloed hebben op beslissingen en welke partijen uitvoerder of gebruiker zijn. Telkens staan we ook kort stil bij de rol die de provincie heeft. In bijlage 1 wordt een toelichting gegeven en de actorenanalyse schematisch weergegeven.

Hoofdstuk 2 Varianten provinciale inzet Circulaire Economie

In deze startnotitie vragen wij aan uw Staten om het kader te bepalen voor de provinciale inzet op circulaire economie. Wij leggen in dit hoofdstuk drie varianten voor die op inhoud, proces en rol kort zijn uitgewerkt. Hierop wordt een toelichting gegeven. Tot slot lichten we de voorkeursvariant toe.

Varianten provinciale inzet op circulaire economie

1. Gebruik maken van bestaand beleid

INHOUD <i>Voldoende bestaand beleid</i>	<ul style="list-style-type: none">• Binnen alle provinciale kaders bestaat momenteel voldoende beleid. Dit betreft beleidsbrief <i>Wurkje mei Fryslân</i>, Beleidsbrief Duurzame Energie, Beleidsbrief Milieu, Beleidsbrief Landbouw en het Uitvoeringskader Waterchnologie. Het initiatief en de kennisborging ligt vooral bij de Vereniging Circulair Friesland. De ondersteuning door de provincie is eigenlijk alleen financieel.
PROCES <i>Geen vervolproces</i>	<ul style="list-style-type: none">• De startnotitie behoeft geen vervolg omdat we ons huidige beleid en rolopvatting doorzetten. Dit houdt in dat wij geen aparte ambitie voor circulaire economie formuleren.
ROL <i>Faciliterend</i>	<ul style="list-style-type: none">• Wij nemen de rol aan van een faciliterende provincie, waarbij wij initiatieven en ontwikkelingen mogelijk kunnen ondersteunen indien deze passen onder de bestaande beleidskaders. Met name de Vereniging Circulair Friesland laten wij in de lead-positie en faciliteren wij alleen.

2. Inspelen op vraag en stimuleren

INHOUD <i>Ad hoc inspelen op vraag</i>	<ul style="list-style-type: none">• Wij kiezen voor een vraaggerichte aanpak. Daarbij zijn (markt)partijen zoals Vereniging Circulair Friesland initiatiefnemer en primair verantwoordelijk voor de kennisborging. Wij haken aan bij de ontwikkelingen en behoeftes van de markt. De thema's die Vereniging Circulair Friesland wil bedienen, zijn automatisch ook onze thema's. Er vindt geregeld afstemming plaats. We volgen de uitwerking van het grondstoffenakkoord passief. <i>Ad hoc spelen wij in op vragen uit het veld.</i>
PROCES <i>Beleidsbrief</i>	<ul style="list-style-type: none">• We werken deze variant uit in een Beleidsbrief Circulaire Economie waarin wij onze ambitie stoelen op het Rijksbeleid. Daarnaast, onze ambitie is nauw afgestemd met de Vereniging Circulair Friesland, aangezien in ons beleid vooral zij gefaciliteerd wordt.
ROL <i>Faciliterend en Stimulerend</i>	<ul style="list-style-type: none">• Wij nemen de rol aan van een faciliterende maar ook stimulerende provincie. Wij spreken ons uit voor de circulaire economie. Hierbij ondersteunen en stimuleren wij (markt)ontwikkelingen en behoeften en sluiten wij aan bij de markt.

3. Focus aanbrengen en aanjagen

INHOUD <i>Unique Selling Points</i>	<ul style="list-style-type: none">• Fryslân is de meest gunstige ontwikkelregio voor de circulaire economie in Nederland. We hebben een duidelijke visie hoe dit te bewerkstelligen. We borgen samen met het onderwijs onze kennis over circulaire economie in onze provincie. Onze impact vergroten wij inhoudelijk door te focussen op onze provinciale unieke selling points Water en Landbouw. Inhoudelijk leggen wij sterk de nadruk op deze onderscheidende rol. Zowel regionaal, nationaal als ook internationaal. Hierop pakken wij de regie. Ook blijven wij aandacht houden voor de andere thema's. Er is een duidelijke rolverdeling met Vereniging Circulair Friesland over de inhoudelijke thema's. We maken serieus werk van onze rol als circulair inkoper/aanbesteder door hier een doelstelling aan te verbinden en hiervoor een green deal te sluiten. Voor het MKB maken we zelf een regeling die circulaire plannen verder helpt. We stellen structureel middelen ter beschikking voor circulaire economie.
PROCES <i>Beleidsbrief</i>	<ul style="list-style-type: none">• We werken deze variant uit in een Beleidsbrief Circulaire Economie. Hierin kiezen we voor een hoge ambitie die past bij ons streven de meeste gunstige ontwikkelregio te worden. Hierin wordt duidelijk gemaakt hoe we de Vereniging Circulair Friesland faciliteren, maar vooral wat we als provincie zelf oppakken. Circulaire economie is een thema dat integraal wordt verankerd binnen de dienst.
ROL <i>Launching Customer en Aanjager</i>	<ul style="list-style-type: none">• Wij treden naar buiten als inspirator en aanjager. Als launching customer geven wij het goede voorbeeld en dragen we dat ook uit. We spelen pro-actief in op ontwikkelingen in Den Haag en Brussel en zoeken de samenwerking met andere regio's waar we van kunnen leren. Circulaire economie is de toekomst.

Toelichting op de Varianten

Als u kiest voor variant 2 of 3, zullen wij uw besluit nader uitwerken in een beleidsbrief met een uitvoeringsparagraaf. In die beleidsbrief werken wij de ambitie, de doelen, resultaten en monitoringskader verder uit.

Dit geldt niet als u kiest voor variant 1. In deze variant zijn de bestaande beleidskaders voldoende om de faciliterende rol te spelen die bij deze variant hoort. Het is dan niet nodig een vervolg te geven aan de startnotitie.

In de beleidsbrief maken we de financiële consequenties ook inzichtelijk. Overigens verwachten wij dat we zowel variant 1 en variant 2 binnen de bestaande begroting kunnen uitvoeren. Naar verwachting zal voor variant 3 wel extra budget nodig zijn.

Voorkeursvariant

Wij hebben de voorkeur voor de meest ambitieuze aanpak, variant 3. Wij willen dat Fryslân de meest gunstige ontwikkelregio voor de circulaire economie in Nederland wordt.

Deze variant stelt ons in staat regie te voeren op onze eigen inzet. Zowel op regionaal, nationaal als op Europees/internationaal niveau. We gaan uit van onze provinciale onderscheidende rol op watertechnologie en (natuur inclusieve) landbouw, maar zetten ook de marktpartijen in hun eigen kracht. We zorgen samen met ons onderwijs dat de kennis over de circulaire economie geborgd wordt in onze provincie. Als provincie dragen we bij aan de realisatie de circulaire economie

Als uw Staten instemmen met deze variant, dan zullen wij in de beleidsbrief wederom de context, doel, doelstellingen met uitvoeringsparagraaf en een financieel dekkingsvoorstel opnemen. Deze beleidsbrief wordt in het eerste kwartaal van 2018 aan u voorgelegd.

Bijlage 1

Levels
Regionaal
Nationaal
Europees/Internationaal

Actorenanalyse Provincie Fryslân	
Beïnvloeders	Beslissers
Vereniging Circulair Friesland LTO Vereniging Noorden Duurzaam	Provincie Groningen Provincie Drenthe NOM Vereniging Circulair Fryslân SNN
Europese Unie Ellen McArthur Foundation	Rijksoverheid (IenM) Provincies (IPO)
Lobby - industrieën/maatschappelijk	Europese Unie
Uitvoerders/Leveranciers	Gebruikers/Afnemers
WaterCampus Dairy Campus en Dairy Valley Resterende gemeenten Fryslân Vereniging Circulair Fryslân SNN Lectoraten (o.a. Plastic, Bouw) Potato Valley IPF MKB Maakindustrie ICD Launching Customers (o.a. zorginstellingen, woningcoöperaties)	Regionale Markt / Consument
Netherlands Circulair Hotspot Nationale Kennisinstellingen	Nationale Markt / Consument
	Globale Markt / Consument

- *Regionaal*

Als het gaat om omvorming naar een circulaire economie, dan zijn in Noord-Nederland de provincies, de Noordelijke Ontwikkelingsmaatschappij (NOM), Vereniging Noorden Duurzaam en de Vereniging Circulair Friesland belangrijke partijen die invloed hebben op Noord-Nederlandse koers.

Invloed heeft met name de Vereniging Circulair Friesland. Het samenwerkingsverband vertegenwoordigt diverse kennisinstellingen, bedrijven, gemeenten en maatschappelijke organisaties in Fryslân.

De belangen van gebruikers en uitvoerders/leveranciers raken de markt en de mienskip.

De provinciale rol komt neer op: de markt faciliteren. Dit uit zich vooral door (financiële) ondersteuning van Vereniging Circulair Fryslân. Als provincie sluiten wij ons momenteel aan bij de ontwikkelingen en de behoeftes in de markt; wij nemen niet de regie en laten de markt in de lead. Wij zijn wel goed aangesloten en onze regionale positie biedt kansen in en buiten de regio om ons te profileren als koploperregio.

- *Nationaal*

Nationaal liggen de beslissingsbevoegdheden bij het Rijk, en dan met name bij het Ministerie van Infrastructuur en Milieu. Dat heeft een coördinerende rol in het Rijksbeleid. Ook het Ministerie van Economische Zaken is direct betrokken. Circulaire economie staat daarnaast ook hoog op de agenda in IPO-verband.

Belangen van gebruikers en uitvoerders spelen een rol in de gehele markt, inclusief de Nederlandse consument en de nationale kennisinstellingen. De organisatie Netherlands Circulair Hotspot vertegenwoordigt de Nederlandse ambitie op (inter-)nationaal vlak.

Als provincie willen wij ons profileren als de meest gunstigste ontwikkelregio van Nederland. Door onze lobby en onze netwerken zijn wij goed aangesloten bij ontwikkelingen in Den Haag. Ook in IPO-verband denken wij mee over hoe circulaire economie in gezamenlijkheid opgepakt kan worden.

- *Europees/Internationaal*

Op Europees niveau is de Europese Unie als beslisser een belangrijke motor. De Commissie heeft een beïnvloedende rol, evenals de industriële en maatschappelijke lobby. Afgelopen jaren heeft de Ellen MacArthur Foundation zich opgeworpen als een van de meest toonaangevende partijen in de circulaire economie.

De wereldmarkt en -consument zijn hierbij belanghebbende als gebruikers.

Op Europees niveau zijn wij als provincie onderscheidend in twee sectoren; water(technologie) en landbouw. Deze positie bepaalt onze rol. We maken de positie duidelijk met behulp van onze lobby in Brussel en door participatie in bijvoorbeeld het Horizon2020-project SCREEN. Deze aanpak biedt volop kansen om te ijveren voor meer Europese subsidies, meer profilering en meer contacten.